

PPT, en tjeneste for byråkratiet?

I 1989 skrev Nina Nordby i tidsskriftet "Skolepsykologi" sitt jubileum-nummer "Norsk skolepsykologi 50 år": "Min påstand er: Den pedagogisk-psykologiske tjenesten har vært og er et kritisk uroelement samfunnet ikke har likt, og aller minst liker i økonomiske nedgangstider. Men kritiske uroelementer har samfunnet godt av både lokalt og sentralt".

PP-tjenesten var på denne tiden en tjeneste som hadde økt mye i omfang, det hadde vært interne stridigheter om organisering og kompetanse, og tjenesten hadde etter hvert landet på en felles plattform der tverrfaglighet og en selvstendig stilling i det kommunale systemet var viktige elementer.

I "Føresegner mv. for grunnskolen" fra 1980 leser vi at "den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal blant annet

- gi råd til undervisningspersonalet, personalet i barnehagar og personalet i annen pedagogisk teneste, skoleadministrasjonen, foreldre/ dei føresette o.a. om eit tilpassa lære- og utviklingstilbod
- ordne med undersøking/ behandling hos spesialistar
- gi tilråding om opplærings/ behandlingstilbod
- gi direkte hjelp til elevar og til ungdom som ikkje får arbeid eller vidaregåande opplæring etter avslutta grunnskole og til vaksne som treng tilpassa undervisning etter lov om vaksenopplæring
- leggje vekt på førebyggjande arbeid, blant anna gjennom opplærings- og kursverksemd i samarbeid med andre lokale organ som har med barn, ungdom og vaksne å gjere"

I NOU 1995:18 blir dette oppsummert slik:

Etter §1-6 nr. 3 (i grunnskoleforskriften) skal PP-tjenesten gi råd til skolens og barnehagens øvrige personale og til foreldrene, arbeide med forebyggende tiltak, foreta undersøkelser eller sakkyndige vurderinger i enkeltsaker, henvide til undersøkelser/ behandling hos andre, og gi hjelp til ungdom som er i arbeid eller i vidaregåande skole etter grunnskolen.

Oppsummert kan vi kanskje si at de sentrale i tjenesten sine oppgaver var elever som tidlegare hadde gått i spesialskoler/ klasser, og som etter grunnskoleloven av 1976 skulle få tilbuddet sitt der de bodde, og i tillegg til disse etter hvert også barn og unge som tidlegare hadde vært en del av HVPU-systemet.

I sin hilsen til PP-tjenestens 50 års jubileum (1989) skriver statsråd Einar Steensnæs blant annet: "Saman med andre faggrupper som arbeider i skolen, hjelpetenester utanom skolarne og heimane, representerer de (PPT) positiv støtte for elevane våre, både i grunnskolen og i den vidaregåande skolen..."

Eg vonar sterkt at både kommunar og fylkeskommunar som ansvarlege for tenesta og dei unge og eldre den skal vera til hjelp for, ser ansvaret sitt for å satsa på dette tilbodet. Det vil

vere ei god investering”

Det var altså en ganske felles forståelse av at PP-tjenesten var en hjelpetjeneste for skole, barnehager og foreldre som hadde barn med større behov for tilpasning og tilrettelegging i skolen enn flertallet.

I Ot prp 46 (1997-1998) omtales igjen PP-tjenestens oppgaver i forbindelse med at det skal komme en ny opplæringslov. Der står: ”Utvalet går inn for at det ansvaret PP-tenesta har for den sakkunnige vurderinga, blir særleg framheva i lova. Utvalet har ikkje gjort framlegg om å rekne opp dei andre oppgåvene for tenesta i lova, men gjer framlegg om at departementet får heimel til å gi nærmare forskrifter om desse oppgåvene. Utvalet peiker også på at krava til den sakkunnige vurderinga slik dei er fastsette i lovframlegget og eventuelt i forskrifter gitt av departementet, stiller krav til kvaliteten av det arbeidet PP-tenesta har ansvaret for å få gjort. Indirekte stiller dette også krav til organiseringa av PP-tenesta”.

Departementet utvidet dette og sier: ”Departementet understrekar at tenesta bør vere ein fagleg støttespelar for skolen i vid meining og gi tilbod om utgreiing, praktisk rådgiving og direkte hjelp til barn og unge med særskilde behov

for oppfølging. Forsvarleg sakkunnig vurdering inngår som ein del av tenesta sitt samla spesialpedagogiske ansvar. I motsetnad til utvalet, går departementet inn for at lova ikkje berre klargjer PP-tenesta sitt ansvar for det individretta arbeidet, men at også ansvaret for det systemretta arbeidet må komme til uttrykk i lova.”

Hva har skjedd og hvor er vi på vei?

Gjennom ”Håndbok for PP-tjenesten” fra 2001, veileder om ”Spesialundervisning i grunnskole og videregående opplæring” fra 2001, og revisjonen av denne, senest i utgaven fra 2015 kan det virke som om departementets kommentar og det tillegget den førte til i §5-6 i Opplæringsloven blir ignorert. Det kan virke som om direktoratet og også noen av fylkesmennenes representanter bare forholder seg til forslaget fra utvalget i Ot prp 46, og glemmer at loven og departementets holdning klart viser at PP-tjenesten har et større ansvar enn å skrive sakkyn-dige uttaler. Det er ikke kommet retningslinjer eller lovendringer etter dette.

Forum for psykologer i kommunen er kjent med at en del PP-tjenester for tiden opplever et press om at de skal ta imot henvisninger, skrive en sakkyndig vurdering, og deretter avslutte saken.

Ved en slik saksbehandling blir det lite rom for oppfølging, praktisk rådgiving og direkte hjelp til barn og unge med særskilte behov. Vi er bekymret over denne utviklingen og undrer oss over hva motivasjonen bak dette kan være. Vi ser klart at fylkesmannsembetene i sin behandling av klagesaker om opplæring kan ha en egeninteresse av at alle saker behandles av PP-tjenesten som om de var søknad om spesi- alundervisning. De vil trolig ha nytte av god dokumentasjon, og kan gjennom det effektivisere eget arbeid. Når enkelte fylkesmenn presenterer lovverket slik for skoleeiere i kommunene kan det forklare hvorfor noen PP-tjenester møter slike krav.

Det kan og tenkes at skoleeier, som strever med å få pengene til å strekke til, er mer tjente med en PP-tjeneste som sitter på sitt kontor og lager dokumentasjon, enn en PP-tjeneste som, i samhandling med foreldre og skole/ barnehage, prøver å legge til rette for en best mulig opplæring for barn og unge med særlige behov. Slik tilrettelegging skjer trolig best ute i familiene og på skolene, og i liten grad på et ark papir. Ulempen er at slikt arbeid kanskje i større grad synliggjør behovene, og dermed kan kreve mer ressurser. Det er heller ikke urimelig om en slik

arbeidsform vil oppleves som nyttig av skolene og gi økt etterspørsel etter PP-tjenester. Vi ser at noen skoler de siste årene har tilsatt egne ”skolepsykologer” fordi de opplever at behovet for direkte hjelp til elevene og lærerne er større enn det skolene selv kan håndtere.

Noen PP-tjenester vil kanskje oppleve at det å skrive sakkyndige vurderinger er et arbeid en er mer kompetent til, enn å være med å ”gi tilbud om utgreiing, praktisk rådgiving og direkte hjelp til barn og unge med særskilte behov for oppfølging”, slik departementet legger opp til i lovforarbeidene. PP-ledere som opplever det slik må kanskje starte et utviklingsarbeid i egen tjeneste?

Nina Nordby skrev for 27 år siden at ”kritiske uroelementer har samfunnet godt av både lokalt og sentralt”. La gjerne PP-tjenesten bli et slikt uroelement som følger med på inkluderingen av de svakeste i skolesamfunnet, bidrar med kunnskap om tilrettelegging og organisering, og bidrar med sin fagkunnskap til å direkte hjelp når det er nyttig.

Sturla Helland